

Díaz Castro desde o frío

Claudio Rodríguez Fer

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

RODRÍGUEZ FER, CLAUDIO (2011 [1991]). “Díaz Castro desde o frío”.
Dorna: 17, 19-22. Reedición en *poesiagalega.org*. Arquivo de poéticas
contemporáneas na cultura.
<<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/613>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

RODRÍGUEZ FER, CLAUDIO (1991). “Díaz Castro desde o frío”. *Dorna*: 17,
19-22.

* Edición dispoñíbel desde o 12 de abril de 2011 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

Tendo en conta que o xénero necrolóxico cae con frecuencia na hipocrisía da gabanza oportunista ou na mesquindade da vinganza póstuma, eu sempre tendo, quizais de maneira obsesiva, a remitirme ao xa escrito en vida do homenaxeado, entre outras cousas porque a sincera tristeza pola perda dun amigo nunca foi para min motivo de inspiración algunha. Vaia por diante, pois, que a miña altísima consideración da poesía de Díaz Castro quedou contundentemente expresada nos estudos que lle dediquei en *Poesía Galega*¹ ou no libro de *Homenaxe colectiva*².

Pero, solventada esta cuestión, todo escrito necrolóxico segue ameazado por outras dúas eivas: o retoricismo sentimentaloido e a impudor de falar máis de un ca do homenaxeado, sobre o que realmente non se achega nada. Co fin de evitar ambas eivas, quero ofrecer aquí, tan só, algunha novidade que poida contribuír ao mellor coñecemento da súa obra ou da súa personalidade.

Como é sabido, Díaz Castro trasladouse en 1948 a Madrid, onde traballou, sucesivamente, no *Ministerio de la Gobernación*, no *Instituto de Cultura Hispánica* e no *Consejo Superior de Investigaciones Científicas*. Dependendo desta última entidade, encargouse do servizo de traducións do *Instituto Científico y Técnico "Juan de la Cierva"*, concretamente no *Centro Experimental del Frío*, posteriormente denominado *Instituto del Frío*. Os tres últimos nomes citados aparecen nos membretes da correspondencia que mantivo comigo o poeta nos primeiros anos oitenta.

Precisamente naquelas cartas, Díaz Castro deixa constancia da dispersión e desorde en que se encontraba a súa obra poética non incluída en *Nimbos*, da que nin sequera el mesmo dispuña. De feito, cóntame como tivo que reconstruír de memoria, axudado polo seu irmán Serafín, a triloxía *Nascida dun sono*, que non deu atopado. Na interesante versión que me enviou daquela rexístranse variantes con respecto á primeira, que obtivera o primeiro premio de poesía galega no certame artístico-literario celebrado en Betanzos o 19 de agosto de 1946. Para o autor, o traballo "urxente i abafante" era o principal responsable de que tivese "moitos escritos propios sen clasificar nin siquiera ordenar"³. Véxase, pois, dita versión rememoriada:

I

*VEN aos meus vérsos como vas á feira:
cantando e rindo ao vento das Mariñas.
Ven, puño de cereixas cristaíñas.
Entra no meu soneto, betanceira!*

*Como esborréxen pola carballeira
as anduriñas tral-as anduriñas,
brinca, anduriña, polas rimas miñas
cal te deu Deus, enteira e verdadeira.*

*E xa feito de ti, louro e compréto
cos iambos dos teus pasos donaireiros,
colume dos teus óllos tan profundo,*

*eu ceibaréi ao vento o meu soneto
pra que o teu nome suba antre loureiros
deíca as estrelas, perfumando o mundo!*

II

*PISEI a sombra viva dos guindeiros
e pedinlle auga fresca. Pro a garrida
doume unha i-auga tola i-acendida
i-empezou a falar... Ai, betanceiros,*

*qué óllos aquiles, soles verdadeiros,
duas espranzas pra unha sóia vida!
Qué ofrenda a porcelana repolida
das mans, feitas pra tronos ou mosteiros!*

*I-aquil falacio ardente cal non fora
un despertar de mélos sob a auróra,
i-aquil fuxir cantando de anduriña!*

*Cantade ao sol i-ao mar, que bén podeades,
vós os que arades i-os que tendes redes.
Qué aguinaldo dou Deus aos da Mariña!*

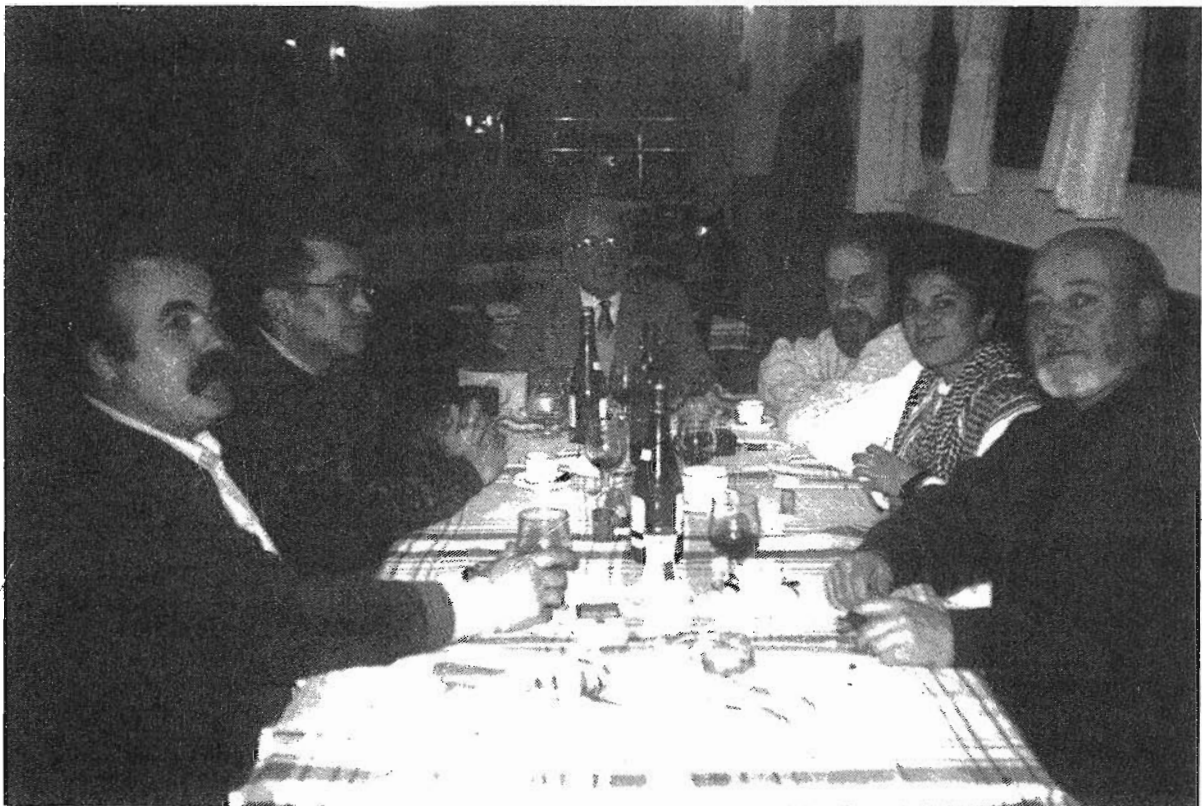
III

*VARIÑA de avelairo, pra ti fora
cativo o bronze i-a palabra escura,
nová a tecer damascos de ternura,
maí, santa nai, que canta cando chóra.*

*Náceche o sol nos óllos a cadóra,
enterrouse en ti o sol deica a cintura;
boca pra un anxo, ai Deus, guinda madura,
ai Deus, surrisa abérta coma a auróra!*

*Sal do poema xa, céibate á ría
da vida, corpo enteiro da alegría,
pés voandeiros, corazón sin lixo.*

*Así, sin vérsos, para que eu te queira,
ti, nascida dun sono, betanceira,
coma a primeira estrela que Deus fixo!*

O poeta en Guitiriz cun grupo de amigos, Febreiro 1989.

Igualmente interesante é a catalogación que establece da súa obra en tres etapas⁴, correspondentes aos seus inicios clasicistas (representados por *Nascida dun sono* e por *El cántico de la Ciudad*, poema tamén galardonado nos xogos florais citados), a unha “época intermedia” de produción inédita en castelán e, finalmente, ao libro *Nimbos*, en torno ao que compriría situar os poemas simultáneos ou posteriores non incorporados a el.

Sobre a súa aínda hoxe descoñecida obra en castelán, o propio poeta asegura: “En xeneral, a min no se me coñece en Galiza como poeta galego en castelán, inda que algúns dos meus poemas en lingua castelá penso que non son inferiores en calidade a algúns dos meus poemas de *Nimbos*, quizaves inda póden ser superiores”⁵.

Outro aspecto relevante é a súa sintonía coa concepción da lírica teorizada por Ramón Piñeiro, quen por certo o consideraba como “o mellor poeta galego antre os que hoxe viven”⁶: “Non é extraño que ao Ramón Piñeiro lle goste bastante a miña poesía, pois ista encaixa moi ben dentro da súa concepción da poesía, cousa que eu sei ben dende hai moitos anos. Tamén a min me gustan os seus enfoques e criterios de valoración”⁷.

Poeta da calor no *Instituto del Frío*, a denominación do seu lugar de traballo posuía as máis literarias connotacións, ao xeito da redacción dos ventos creada por Joyce ou da oficina lírica do leste galego ideada por Cunqueiro. Pero en *Nimbos* non existe a palabra “frío”.

NOTAS

- 1 Claudio Rodríguez Fer, *Poesía galega, Crítica e metodoloxía*, Edicións Xerais de Galicia, Vigo, 1989.
- 2 Varios, *Homenaxe a X. M. Díaz Castro*, Vigo, 1988.
- 3 Carta, desde Madrid, do 2 de marzo de 1981.
- 4 Carta, desde Madrid, do 12 de novembro de 1981.
- 5 Ib.
- 6 Ramón Piñeiro, “*Poetas gallegos de postguerra*” por Basilio Losada, *Grial*, n.º 35, Vigo, 1972, p. 112.
- 7 Carta cit.